

Belæsningsberetning

Grundlaget for undervisning og forskning ved Det teologiske Fakultet er Bibelen. Det gamle Testaments og Det nye Testaments, de tekster, som dels er skrevet på oldtidssprog, hebraisk og græsk, dels er blevet til i en for os fremmed kultur for flere tusinde år siden. Disse fortællinger rejser de spørgsmål, som de teologiske fag arbejder med. Hverfagets skal teksterne forstås og fra deres ord og handlinger forstås mennesket og menneskenes liv. Disse fortællinger rejser de spørgsmål, som de teologiske fag arbejder med. Hverfagets skal teksterne forstås og fra deres ord og handlinger forstås mennesket og menneskenes liv. Disse fortællinger rejser de spørgsmål, som de teologiske fag arbejder med. Hverfagets skal teksterne forstås og fra deres ord og handlinger forstås mennesket og menneskenes liv.

Det teologiske Fakultet

Disse spørgsmål berører fakultetets opdeling i tre institutter og arbejdet på disse institutter.

Ved Institut for bibelsk Eksegesis har fortællinger af lærerne været engageret i en undersøgelse af Bibelen på latin og fra Det danske Bibelselskab, desuden arbejder de med fortællingen af de bibelske tekster og en række bibelske planer. Fortællingsplanerne, bibelsk teologi, den bibelske og kulturelle baggrund for de bibelske tekster, geografi, -topografi, arkæologi, antropologi, berører den bibelske videnskabelige.

Ved instituttet er et adjunkt i bibelsk teologi omfatter til et bibelsk og bibelsk teologi under kirkes teologiske planer. Instituttet har modtaget en B-sprogskursus, som er en del af samarbejdsforholdene i samarbejde mellem Fællesakademiet og Det danske Bibelselskab.

Ved Institut for Kirkehistorie forsker der særligt i høj- og senmiddelalder, reformationen, 17.-19. årh. og Troende Verdens Kirkehistorie. Man har også nævnt salve-regiaren og folkemalerregiaren, som har en indvirkning i servicekvaliteten af de bibelske tekster.

Et adjunkt i Troende Verdens Kirkehistorie er bibelsk omfatter til et bibelsk.

Instituttet for systematisk Teologi er delt op i fire afdelinger, idet man har særlige afdelinger for praktisk teologi, social teologi og kirkehistorie, for skolen (omfatter til andre kirker) og Søren Kierkegaard Biskopet, som peger en indvirkning i servicekvaliteten af de bibelske tekster, og som er et internationalt center for Søren Kierkegaard studier. Ved denne afdeling afholdt man i august et internationalt forskerkursus med efterbehandling af Søren Kierkegaards tekst som en del under ledelse af prof. A. McKinnon fra McGill University. Af det teologiske studium, vigtige områder ved instituttet skal nævnes dogmatik, religionsfilosofi og etik.

I september trådte den nye studieordning for teologi, som arbejder i samarbejde med Det teologiske Fakultet ved Aarhus Universitet, i kraft. Denne studieordning omfatter en studieret, der er et halvt år kortere end den hidtil gældende; fakultetet har imidlertid søet en række foranstaltninger i gang for at kompensere for

denne forskellighed af den tilfældige kombination af videregående studier og studier. Samtidig udføres forskningsarbejde på at udforske de faktiske studier for at undersøge under den hidtidige ordning. Fakultetet er blevet oplyst på den formidlings af de tilfældige kombinationer, som bliver en del af den kombination af studier.

Fakultetet har dog en af de hidtil udfordrende stabile økonomiske forhold, idet det har søgt med en bevilling af 10 millioner kroner til at opbygge et nyt færdigt studiecenter i 1998.

Fakultetet har i efteråret 1998 søgt om opbygning og sammenlægning af bibelske og teologiske kirkehistoriske biblioteker. Dermed vil man opnå mulighed for at have den katolske kirkehistorie, Dr. Andreas-biblioteket, hvis indflydelse på de bibelske forskningen ved fakultetets institutter.

Særligt skal det nævnes, at fakultetet har søgt om at flytte til ny adresse i St. Kanalsstræde og er blevet styrket med økonomisk støtte.

1998-99

Bestyrelser af universitetets præstespækk

Troen, Henrik Axel Preen Paulus' skildring med særlig henblik på hans forståelse af livet (Troen 8 1998, Guld).

Ph.D. afhandlinger

Ph.D. afhandlingerne angives i rækkefølgen: Fortællingen; bog; Titel (opbevaringssted).

Ellerbek, Finn Allan; kirkehistorie: Karagwa Dhouar - A Lutheran Church History - as seen and studied by a missionary (Det teologiske Fakultet komite). Rasmussen, Lise; systematisk teologi: Religion and Property in Northern Nigeria (Det teologiske Fakultet komite).

Specialer

Rasmussen, Margit; Gnosticism og Nyreligioner, Gnosticism og Manichæismens sprogskel med tre nyreligøse strømninger.

Jacobsen, Henrik Bo; Mytologi og religion i etigeb indledende.

Jensen, Gunner; F.F. Hoffmangs teologiske udvikling indtil 1855 med særlig henblik på hans nye evangeliebetændelse og hans kamp med pietismen.

Brandt-Petersen, Henrik; Niden og gaven - væksttanken hos Augustin og Luther.

Andersen, Lise; Bogen og bevægelser af guld, sølv, hvidt sølv i Det gamle Testaments litteratur og historisk.

Dekanens beretning

Grundlaget for undervisning og forskning ved Det teologiske Fakultet er Bibelen, Det gamle Testamente og Det ny Testamente, to tekstsamlinger, som dels er skrevet på oldtidssprog, hebraisk og græsk, dels er blevet til i en for os fremmed kultur for flere tusind år siden. Disse forhold rejser de spørgsmål, som de teologiske fag arbejder med: Hvorledes skal teksterne forstås ud fra deres egne og deres egen tids forudsætninger? Hvordan er de blevet fortolket gennem tiden, og hvad har deres virkningshistorie været? Og til sidst, hvorledes skal de forstås i dag, og hvad er deres placering i vor moderne kultur og samfund?

Disse spørgsmål betinger fakultetets opdeling i tre institutter og arbejdet på disse institutter.

Ved Institut for bibelsk Eksegese har flertallet af lærerne været engageret i nyoversættelse af Bibelen på initiativ fra Det danske Bibelselskab; desuden arbejdes der med fortolkningen af de bibelske tekster og en række bidiscipliner: Fortolkningsprincipper, bibelsk teologi, den historiske og kulturelle baggrund for de bibelske tekster, geografi, topografi, arkæologi, antropologi, herunder den bibelske kvindeopfattelse.

Ved instituttet er et adjunktur i bibelsk teologi omdannet til et lektorat og blevet nybesat under forskerrekruiteringsplanen. Instituttet har modtaget en licentiatstuderende, som er ansat som sektorforskningsstipendiat i samarbejde mellem Forskerakademiet og Det danske Bibelselskab.

Ved Institut for Kirkehistorie forskes der særligt i høj- og senmiddelalder, reformationen, 17.-19. årh. og Tredie Verdens kirkehistorie. Man bør også nævne salmeregistranten og kalkmaleriregistranten, som har en udstrakt servicevirksomhed udadtil; sidstnævnte har i år haft en særlig forskningsbevilling.

Et adjunktur i Tredie Verdens kirkehistorie er blevet omdannet til et lektorat.

Institut for systematisk Teologi er delt op i fire afdelinger, idet man har særlige afdelinger for praktisk teologi, (med religions- og kirkesociologi), for økumeni (forholdet til andre kirker) og Søren Kierkegaard Biblioteket, som yder en udstrakt international servicevirksomhed, og som er et internationalt center for Søren Kierkegaard studier. Ved denne afdeling afholdt man i august et internationalt forskerkursus med edb-behandling af Søren Kierkegaards tekst som emne under ledelse af prof. A. McKinnon fra McGill University. Af, for det teologiske studium, vigtige områder ved instituttet skal nævnes dogmatik, religionsfilosofi og etik.

I september trådte den ny studieordning for teologi, udarbejdet i samarbejde med Det teologiske Fakultet ved Aarhus Universitet, i kraft. Denne studieordning forudsætter en studietid, der er et halvt år kortere end den hidtil gældende; fakultetet har imidlertid sat en række foranstaltninger i gang for at kompensere for

denne forkortelse, så den ikke forringer kandidaternes viden og færdigheder efter studiet. Samtidig sigter disse foranstaltninger på at nedbringe de faktiske studietider for studerende under den hidtidige ordning. Fakultetet ser med bekymring på den formindskelse af de tildelte undervisningsressourcer, som bliver en følge af den forkortede studietid.

Fakultetet har dog igen i år haft nogenlunde stabile økonomiske forhold, hvilket sammen med en bevilling fra edb-kapacitetsudvalget har muliggjort en færdiggørelse af et edb-netværk, som vil blive taget i brug i begyndelsen af 1990.

Fakultetet har i efteråret påbegyndt en ombygning og sammenlægning af bibliotekerne, foreløbigt de kirkehistoriske biblioteker. Derved er der blevet mulighed for at huse den katolske kirkes bibliotek, Sct. Andreas-biblioteket, hvis indflytning til året vil styrke forskningen ved fakultetets institutter.

Endelig skal det nævnes, at fakultetskontoret i foråret er flyttet til ny adresse i St. Kannikestræde og er blevet styrket mandskabsmæssigt.

John Strange

Besvarelser af universitetets prisspørgsmål

Tronier, Henrik Axel Peer: Paulus' skriftbrug med særlig henblik på hans forståelse af loven (Teologi B 1988, Guld).

Ph.D. afhandlinger

Ph.D.-afhandlingerne angives i rækkefølgen: Forfatternavn; fag; Titel (opbevaringssted).

Ellebek, Finn Allan; kirkehistorie: Karagwe Diocese – A Lutheran Church History – as seen and studied by a missionary (Det teologiske Fakultets kontor).
Rasmussen, Lissi; systematisk teologi: Religion and Property in Northern Nigeria (Det teologiske Fakultets kontor).

Specialer

Risum, Margit: Gnosticisme og Nyreligiositet, Gnosticisms og Manikæismens slægtskab med tre nyreligiøse strømninger.

Jacobsen, Henrik Bo: Mysteriespillene i engelsk middelalder.

Jensen, Gunner: F. E. Hedbergs teologiske udvikling indtil 1855 med særligt henblik på hans nye evangelieforståelse og hans kamp imod pietismen.

Brandt-Pedersen, Henrik: Nåden og gaven – væksttanken hos Augustin og Luther.

Andersen, Lissi: Brugen og betydningen af *gú, zoi, né-kói/nókri* i Det gamle Testaments lovliteratur og historieværker.

1. Institut for bibelsk Eksegese

Forskningsvirksomhed:

Gammel Testamente

Forisraelitische Palästina: Bind 1 af Biblische Enzyklopädie, et tolvbindsværk om Biblens historie fra de ældste tider til den tidligere efterkristelige tid. Medarbejdere ved projektet i øvrigt er hovedsagelig tyske forskere (Niels Peter Lemche).

Ibn Halduns solidaritetsbegreb. Bidrag til Festskrift for F. Løkkegaard (Niels Peter Lemche sammen med Elsebeth Lemche).

Om bibelske genealogier. Bidrag til amerikansk værk om gammelisraelitisk historie og samfundsforhold, udgivet af Diana Edelman, Chicago (Niels Peter Lemche).

Studier over Det bibelske Pagtsbegreb i dets bibelske teologiske sammenhæng, særlig pagtsforestillingen i Ny Testamente, d.v.s. nadverindstiftelsesordene (Jesper Høgenhaven).

Kommentar til Deuteronomium. Bogen skal indgå i serien Handbuch zum Alten Testament (Eduard Nielsen).

Annoteret oversættelse af Jobs Bog (Eduard Nielsen).

Iconography and Architecture and Political and Religious Ideology. En undersøgelse af ikonografien og arkitekturen i Jerusalems templer, Gravkirken og klippekuplen, og hvilken ideologi og religion, man kan udlæde derfra (John Strange).

Ny Testamente

Paulus og stoisk moralfilosofi. De grundlæggende strukturer i paulinsk tænkning søges afdækket ved at anvende bestemte centrale ideer i stoisk moralfilosofi som en slags hermeneutisk nøgle (Troels Engberg-Pedersen).

Tro, håb og køn: En analyse af køns kategorier i det paulinske univers (Lone Fatum).

Markusevangeliets struktur med særligt henblik på forholdet mellem litterær komposition og narrativ struktur (Geert Hallböck).

Geert Hallböck og John Strange arbejder i fællesskab på en analyse af Genesis kap. 10 og Jubilæerbogens kap. 8-9 som symbolsk geografi.

Flere af instituttets faste lærere arbejder på kommen-

tarer til forskellige bibelske skrifter, således til Jobs Bog (Arne Munk); 33 udvalgte Salmer (Eduard Nielsen); Paulus' breve til Filipperne og til Filemon (Lone Fatum).

En gruppe inden for den nytestamentlige faggruppe arbejder på lærebøger i de nytestamentlige bifag.

John Strange forbereder en udgravning på Tell Fekhar i Jordan, med henblik på at belyse aramæerne og grænseområdet mellem dem og israelitterne i jernalderen og at belyse overgangen fra bronze- til jernalder i Transjordan. Projektet er fællesnordisk og ledes af Magnus Ottosson, Uppsala, endvidere deltager Hans Barstad, Oslo, samt som konsulent Svend Holm-Nielsen.

Udgivervirksomhed m.m.:

2. bind af instituttets årsskrift, Forum for bibelsk Eksegese, vil udkomme i begyndelsen af 1990, ligesom der vil komme et nyt bind, bind 8, i monografiserien Tekst & Tolkning.

Niels Lemche er redaktør af Scandinavian Journal of the Old Testament. Medlem af redaktionen er desuden John Strange.

Niels Peter Lemche er medarbejder ved Internationale Zeitschriftenschau für Bibelwissenschaft und Grenzgebiete.

Eduard Nielsen er medlem af redaktionen af Acta Theologica Danica og var indtil juni 1989 redaktør af Supplements to Vetus Testamentum og medlem af redaktionen for Vetus Testamentum.

Mogens Müller er hovedredaktør af Dansk teologisk Tidsskrift.

Troels Engberg-Pedersen er konsulent for tidsskriftet Ancient Philosophy, Pittsburgh, USA.

Andre aktiviteter:

Niels Peter Lemche holdt i maj måned foredrag på City College of New York Conference.

Troels Engberg-Pedersen talte på Nordiske Patristikermøde i Lund i august og på Society of Biblical Literature Annual Meeting i Anaheim, Californien, i november.

På Society of Biblical Literature International Meeting i august 1989 talte Geert Hallböck og John Strange.

Niels Hyldahl og Mogens Müller deltog med foredrag i SNTS' årsmøde i Dublin i august måned.

Troels Engberg-Pedersen har afholdt 6 gæsteforelæsnings ved Det teologiske Fakultet ved Oslo Universitet i november. Som formand for Statens humanistiske Forskningsråds forskningsinitiativ om hellenismen forestod Troels Engberg-Pedersen en præsentationskonference om hellenismen den 5.4. Den 16.4. blev der på Det teologiske Fakultet afholdt en temadag om nye metoder inden for Paulusforskningen.

Mogens Müller var officiel opponenter ved doktordisputats i Trondheim 4. februar, og Niels Hyldahl medlem af bedømmelsesudvalget ved doktordisputats ved Lunds Universitet 19. maj.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 12.

Professorer: Dr.theol. Niels Hyldahl, dr.theol. Niels Peter Lemche, dr.theol. Mogens Müller, dr.theol. Eduard Nielsen.

Lektorer: Dr.phil. Troels Engberg-Pedersen, cand.theol. Lone Fatum, cand.theol. Geert Hallbäck, dr.theol. Jesper Høgenhaven, cand.theol. Arne Munk, dr.theol. John Strange.

Ekstern lektor: Cand.theol. Kjeld Nielsen.

Undervisningsassistenter: Cand.theol. Lars Brinth, cand.theol. Preben Svoldgaard Larsen, cand.theol. Michael Bjørn Pedersen.

Stipendiat: Cand.theol. Bodil Ejrnæs.

TAP: Antal årsværk: 1.

Lise Lock, Anne-Lise Pemmer.

Publikationer:

Cappelørn, N.J., Giversen, S., Hyldahl, N., Noack, B., Wiberg, B.: *Det Nye Testamente i ny oversættelse*. København 1989, 509 s.

Engberg-Pedersen, T.: *Anmeldelse af Paul W. Gooch: Partial Knowledge: Philosophical Studies in Paul*. Religious Studies Review 15 (3), s. 263-64, Macon, Georgia, USA 1989.

Engberg-Pedersen, T., Bilde, P., Hannestad, L., Zahle, J.: *Pejlinger af hellenismen*. Århus 1989, 70 s.

—: *Hvorfor bør hellenismeforskningen styrkes lige nu?* Pejlinger af hellenismen, Troels Engberg-Pedersen, Per Bilde, Lise Hannestad, Jan Zahle, s. 13-21, Århus 1989.

—: *Redaktion af Arken nr. 85: Paulus rundt*. Københavns Universitet 1989, 62 s.

—: *Om Geert Hallbäck: En strukturalistisk læsning af Galaterbrevet*. Arken 85: Paulus rundt, s. 59-62, Københavns Universitet 1989.

—: *Ephesians 5, 12-13: Elenchein and Conversion in the New Testament*. Zeitschrift für die Neutestamentliche Wissenschaft 80 (1-2), s. 89-110, Berlin, New York 1989.

—: *Et paulinsk annus mirabilis?* Dansk Teologisk Tidsskrift 52 (1), s. 21-40, København 1989.

Fatum, L.: *Opponentindlæg: Behandling og forsøg på fostre. Livets begyndelse*. Opponentindlæg på Det Etske Råds høring i Århus, Det Etske Råd, s. 60-68, København 1989.

—: *Abort i kristen tradition. Livet begynder ved befrugtningen*, Else Marie Kierkegaard, Ingerlise Koefoed, Birgit Petersson, s. 35-64, København 1989.

—: *Social integration og problemet "køn" hos Paulus*.

Respons til Halvor Moxnes. Arken 85: Paulus rundt, s. 38-44, Københavns Universitet 1989.

—: *Kvinnan som negation – kvinnok och kristentro i församlingsliv och exegetik*. Kvinnovetenskaplig tidskrift 2, s. 27-37, Stockholm 1989.

—: *Det teknologiske moderskab*. Anmeldelse. Nyt Forum for Kvindeforskning 2, s. 62-65, København 1989.

—: *Women, Symbolic Universe and Structures of Silence. Challenges and Possibilities in Androcentric Texts*. Studia Theologica 43 (1), s. 61-80, København 1989.

—: *Kirkens rolle som moralens vogter?* Årbog for Københavns Stift 1989, s. 29-37, København 1989.

—: *Tango med en tidsel – En kritisk diskussion af Elisabeth Schüssler Fiorenzas Kvindehermeneutik*. Feministteologi idag. Sju föreläsningar till Kerstin Aspegrens minne, Religio nr. 30, s. 85-105, Lund, Sverige 1989.

—: *Natur og/eller frihed. Et bibelteologisk dilemma*. Frihed – ide og virkelighed, Arne Grøn, H. C. Wind (red.), s. 155-74, København 1989.

Hyldahl, N.: *Paulus' Galaterbrev i hans annus mirabilis*. Dansk Teologisk Tidsskrift 52, s. 106-109, København 1989.

Høgenhaven, J.: *Die symbolischen Namen in Jesaja 7 und 8 im Rahmen der sogenannten "Denschrift" des Propheten*. Bibliotheca Ephemeridum Theologicarum Lovaniensium 81, s. 231-35, Leuven, Belgien 1989.

—: *Prophecy and Propaganda. Aspects of Political and Religious Reasoning in Israel and the Ancient Near East*. Scandinavian Journal of the Old Testament 1, s. 125-41, Århus 1989.

Lemche, N.P.: *A Scandinavian Contribution to the Understanding of the Presence of God in the Old Testament*. Scandinavian Journal of the Old Testament 1, s. 10, Århus 1989.

—: *Geschichte und Heilsgeschichte*. Scandinavian Journal of the Old Testament 2, s. 22, Århus 1989.

—: *Kan man knuse jern, jern fra nord, og bronze? Om tid og handling, fortolkning og oversættelse i Jeremias bog, kapitel 15*. Skriv synet tydeligt på tavler! Festskrift til Svend Holm-Nielsen, Knud Jeppesen, John Strange, s. 18, København 1989.

—: *Det gamle Israel*, 3. udg. København 1989, 240 s.

—: *Mysteriet om det forsvundne tempel. Overleveringen om Shilos ødelæggelse i Jer. 7,12.14*. Svensk exegetisk årsbok 54, s. 118-26, Uppsala, Sverige 1989.

Müller, M.: *Hebraica sive Graeca veritas. The Jewish Bible at the Time of the New Testament and the Christian Bible*. Scandinavian Journal of the Old Testament 2, s. 55-71, Århus 1989.

—: *Graeca sive Hebraica veritas? The Defence of the Septuagint in the Early Church*. Scandinavian Journal of the Old Testament 1, s. 103-24, Århus 1989.

—: *Ånden og Loven. Pagtsteologi i Romerbrevet*.

- Dansk Teologisk Tidsskrift 52 (4), s. 251-67, København 1989.
- Nielsen, E.: Om oversættelse af ordspil fra hebraisk til dansk. Skriv synet tydeligt på tavler! Festskrift til Svend Holm-Nielsen, Knud Jeppesen, John Strange, s. 89-95, København 1989.
- Strange, J.: Replik an Niels Peter Lemche. Scandinavian Journal of the Old Testament 2, s. 136-39, Århus 1989.
- : Heilsgeschichte und Geschichte, Ein Aspekt der Biblischen Theologie. Scandinavian Journal of the Old Testament 2, s. 100-113, Århus 1989.
- : Stuttgarter Bibelatlas. Stuttgart, BRD 1989, 64 s.
- : Architecture and Theology. Svensk exegetisk årsbok 54, s. 199-206, Uppsala, Sverige 1989.
- : Guds skaberånd endnu engang eller "Sig mig hvordan han skal dømmes, så skal jeg nok finde argumenterne". Fønix 13 (3), s. 168-71, Københavns Universitet 1989.

Mogens Müller

2. Institut for Kirkehistorie

Forskningsvirksomhed:

1.1 Gnosticisme og ortodoksi i oldkirken – studeret som en forskel i religiøse erfaringsformer – igen med henblik på nutidens problemer (Jørgen I. Jensen).

2.1 »Sækularisering« af den middelalderlige klosterspiritualitet, specielt belyst ud fra tiggermunkenes prædikenvirksomhed og opbyggelseslitteratur i 13. og 15. århundrede (Ninna Jørgensen).

2.2 Der forskes i senmiddelalderlige kalkmalerier. Her viser der sig at være bevaret tydelige billedlevn fra en oldkirkelig tradition, som tilmed forstås indgående og udnyttes bevidst i kompositionen af billedprogrammer. Materialet er oven i købet stort og begrænses derfor i undersøgelsen til kirkerne i Skåne og Nordøstsjælland (Knud Banning).

2.3 Kirke og synagoge. En undersøgelse af holdninger i den danske kirke (hos ledende teologer, biskopper o.a.) til jødedom og jøder fra senmiddelalderen til nyere tid (Martin Schwarz Lausten).

2.4 Studier i den tidlige thomistiske skole med særligt henblik på Durandus af St. Pourcain. Til belysning af thomistiskolen i det tidlige 14. århundrede og specielt dens forhold til det heterodokse aristotelisme forskes der i Durandus af St. Pourcains sentenskommentar. Denne foreligger i tre bearbejdelser og dannede centrum i et

opgør mellem Dominikanerordenens teologer. Især debatterede man forståelsen af aristotelismen og dens positive betydning for kristen teologi (Lauge O. Nielsen).

2.5 Fuldendt manuskript om Bonaventura (Jørgen Pedersen).

2.6 Påbegyndt projekt om middelalderens kunstfilosofi (Jørgen Pedersen).

3.1 Forberedende studier med henblik på et internationalt symposium om »The reception of the Church Fathers in Renaissance and Reformation«, der tænkes afholdt i København i efteråret 1991 sammen med professor Alfred Schidler, Bern (Leif Grane).

3.2 »Die Dänische Reformation vor ihren internationalen Hintergrund«. Redaktion af bidragene til det internationale symposium 1986 (Kai Hørby). Bindet vil udkomme i vinteren 1989/90 (Leif Grane).

3.3 Studier i den unge Luthers skriftfortolkning med særligt henblik på Galaterbrevskommentaren 1519 (Steffen Kjeldgaard-Pedersen).

3.4 Studier i Thomas Müntzers teologi (Steffen Kjeldgaard-Pedersen).

4.1 Folkelig kristendom i 1640'ernes England. Der forskes i de populære religiøse sekter i borgerkrigstidens England med henblik på en kortlægning af deres forskellige anliggender og teologiske baggrund (Lauge O. Nielsen).

5.1 Forholdet mellem gudelig vækkelse og landspolitik med særligt henblik på en af den gudelige forsamlingsbevægelses ledere, skolelærer Rasmus Sørensen i Venslev. Han blev senere en af den første bondebevægelses skabere og forholdet mellem vækkelse og politik viser sig at være langt nærmere end hidtil ofte antaget. Det vises nu, at han fra sine ganske unge år bevidst fører ideologisk politik med det formål at hæve navnlig landalmuen op på siden af de andre stænder i samfundet (Knud Banning).

5.2 Kønskarakter og kønsidentitet som tema i tysk tænkning og debat fra Wilhelm von Humboldt til Georg Simmel (Karen Glente).

5.3 Århundredskiftets religion og kultur. Studier i teologiens og kunstens religiøse univers fra 1890'erne og frem til ca. 1920'erne – bl.a. som forudsætning for nutidens »nyreligiositet« (Jørgen I. Jensen).

6.1 Kirke-stat problematikken under kolonialisme, nationalisme og afkolonisering: Dette projekt omfatter

perioden fra ca. 1930 frem til begyndelsen af 1960'erne, hvor selvstændigheden opnåedes i de fleste afrikanske stater. Med Uganda som udgangspunkt er målet at belyse missionens og kirkens holdning til og rolle i den omstillingsproces, som karakteriserede perioden, især efter Anden Verdenskrig. Særlig vægt lægges på kirkens ejendomsret til jord (Holger Bernt Hansen).

6.2 Religion og udvikling – kirke og krise i Afrika: Projektet undersøger den hyppigt fremførte tese, at frivillige og især kirkelige organisationer spiller en central rolle ved løsningen af de udviklingsproblemer, som u-landene står overfor. Heri indgår forholdet mellem den statslige udviklingsbistand og missionen/kirken – en variant af kirke-stat problemet. Projektet udføres i samarbejde med Dr. Michael Twaddle, Institute of Commonwealth Studies, University of London (Holger Bernt Hansen).

6.3 Studier i den dialektiske teologi i Danmark ind til Anden Verdenskrig (Steffen Kjeldgaard-Pedersen).

7.1 Kristen mission og afrikansk politik. Undersøgelserne koncentrerer sig om dansk mission i Afrika og dens politiske betydning, med særligt henblik på udviklingen i Nigeria i det 20. århundrede. Undersøgelserne drejer sig specielt om missionens og kristendommens betydning for udviklingen af en ny politisk kultur (Niels Kastfelt).

8.1 »Københavns Universitet 1549-1979«. Forberedelse af nogle bind af jubilæumsværket til forventet udgivelse i 1990 (redaktion, udvalg af illustrationer, korrekturlæsning m.v.) (Leif Grane).

Redaktionshverv:

Acta theologica danica (Leif Grane), Archiv für Reformationgeschichte (Leif Grane), Dansk teologisk Tidsskrift (Martin Schwarz Lausten), ISO-den iconographische Post (Knud Banning), Kirkehistoriske Samlinger (Martin Schwarz Lausten).

Leif Grane er prodekan for Det teologiske Fakultet, Regensprovst, hovedredaktør af jubilæumsværket »Københavns Universitet 1479-1979« samt medredaktør af Archiv für Reformationgeschichte og Acta theologica Danica.

Holger Bernt Hansen er medlem af Editorial Board for tidsskriftet African Affairs, udgivet af The Royal African Institut, London, og sammen med Dr. Michael Twaddle er han udgiver af forskningsrapport fra konferencen »Adjustment and Recent Developments in Uganda«, samt arrangør af konferencen, der blev afholdt i Danmark i september 1989.

Jørgen I. Jensen er medlem af bestyrelsen for Salmehistorisk Selskab.

Steffen Kjeldgaard-Pedersen er anmelder/medar-

bejder ved Lutherjahrbuch/Lutherbibliographie, medarbejder ved Evangelisches Kirchenlexikon, anmelder af kirkehistorisk litteratur ved Kristeligt Dagblad og redaktør af dets månedlige teologiske tillæg, Teologisk Forum, formand for Salmehistorisk Selskab og for Nordisk Institut for Hymnologi, medlem af Lutherforskningskongressens Continuation Committee, medlem af Betygsnämnden ved Disputation på Lunds Universitet, 27. oktober 1989, leder af forhandlingerne ved 2. nordiske Symposium om aktuel hymnologisk forskning på Magleås Kursuscenter 27.-28. maj 1989, medlem af Præstehøjskolens styrelse (fakultetsrepræsentant).

Martin Schwarz Lausten er formand for »Selskabet for Danmarks Kirkehistorie« og redaktør af recensionsområdet »Skandinavien« i Archiv für Reformationgeschichte.

Rejser:

Knud Banning har besøgt kirker og samlinger i Brügge og Saloniki.

Holger Bernt Hansen har været på 2 studieophold å en måned i Uganda samt et studieophold ved Divinity School, Harvard University.

Martin Schwarz Lausten og Lauge Olaf Nielsen har medvirket som ledere ved Det teologiske Fakultets ekskursion til Rom i september.

Arbejde inden for kollegiale organer:

Holger Bernt Hansen har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. tildeling af den teologiske licentiatgrad samt medlem af bedømmelsesudvalg til besættelse af professorat i antropologi ved Københavns Universitet.

Gæsteforelæsninger

Holger Bernt Hansen har fremlagt et paper ved African Studies Association Conference i USA.

Jørgen I. Jensen har holdt foredrag i Forum for Naturvidenskab og Teologi i Århus.

Niels Kastfelt har holdt fem forelæsninger ved Folkeuniversitetet i København og holdt foredrag ved Center for Afrikastudier, Københavns Universitet, samt ved Institut for Religionshistorie, Afd. for Religions sociologi, København Universitet.

Instituttet har modtaget en særbevilling af universitetets pulje til styrkelse af grundforskningen til udforskning af middelalderlig kirkekunst (Eva Louise Lillie).

Stab:

VIP: Antal årsværk: 11.

Professorer: Leif Grane, Steffen Kjeldgaard-Pedersen. Forskningsprofessor: Holger Bernt Hansen.

Lektorer: Knud Banning, Jørgen I. Jensen, Niels Kastfelt, Martin Schwarz-Lausten, Lauge Olaf Nielsen, Jørgen Pedersen.

Seniorstipendiat: Ninna Jørgensen.
Forskningsstipendiat: Karen Glente.

TAP: Antal årsværk: 7/8.

Assisterter: Maria Rasmussen, Anne-Lisbeth Wille-
rup.

Publikationer:

- Jensen, J.I.: P. G. Lindh ardt. Kirkehistoriske Samlinger 1989, s. 7-28, Viborg 1989.
- : Den fjerne kirke. Forsøg med romantik og kristendom. Kaos og Kosmos. Studier i europæisk Romantik, Hans Boll-Johansen, Flemming Lundgreen-Nielsen (red.), s. 15-50, Københavns Universitet 1989.
- Jørgensen, N.: Fra klosterspiritualitet til kommunalpolitik. Det ny Jerusalem, Anna Marie Aagaard, s. 143-76, København 1989.
- : Hat Luther Müntzers Liturgiereformen abgelehnt? Archiv für Reformationsgeschichte Jg. 80, s. 47-67, Gütersloh, BRD 1989.
- Kastfelt, N.: Rumours of Maitatsine: A Note on Political Culture in Northern Nigeria. African Affairs 88 (350), s. 83-90, London 1989.
- Kastfelt, N.: Kristendom, islam og stat i Nigeria i 1980'erne. Mission. Nordisk Missionstidsskrift 4, s. 6-8, København 1989.
- : Anmeldelse af Jørgen Podemann Sørensen (red.): Skriftløse folks religioner. Traditioner og dokumenter, København, G. E. C. Gad, 1988. Fønix 1, s. 51-53, Københavns Universitet 1989.
- Kjeldgaard-Pedersen, S.: Teologi træthed. Fønix 2, s. 66-75, Københavns Universitet 1989.
- : Luthertræthed. Tidehverv 1, s. 10-14, Vejen 1989.
- : Træk af den religiøse propaganda i det 16. århundrede: Protestanter og katolikker. Fjendebilleder og fremmedhad (2. udg.), Kristof K. Kristiansen, Jens R. Rasmussen, s. 75-88, København 1989.
- Lausten, M.S.: Kirkeordinansen 1537/39. Tekstudgave med indledning og noter. København 1989, 270 s.
- : Paven, Maria og Luther. Politiken 6.4.89, kronik, København 1989.
- : Kirkeordinansen 1537/39. Kristeligt Dagblad 19.6.89: Teologisk Forum, s. 5, København 1989.
- : Danmarks Kirkehistorie. 2. udgaves 2. oplag. København 1989, 352 s.
- : Johann Bugenhagen und das Leipziger Interim. Ein bisher unbekannter Brief des Reformators an Nicolaus Buscoducensis in Bremen (1549). Bremisches Jahrbuch Band 67, s. 141-47, Bremen, BRD 1989.
- Nielsen, L.O.: Den kristne middelalder og det aristoteliske verdensbillede. Kritisk forum for praktisk teologi 36, s. 16, København 1989.

Lauge Nielsen

3. Institut for systematisk Teologi

Forskningsvirksomhed:

Institutets forskning omfatter følgende teologiske fag: Dogmatik med konfessionskundskab og økumenisk teologi, religionsfilosofi, etik, praktisk teologi og religionsvidenskab (religions- og kirkesociologi). Alle disse discipliner kan behandles under en historisk og en aktuel synsvinkel. Men det primære sigte er at yde bidrag til en samlet aktuel redegørelse for kristendommens teori og praksis, herunder også kristendommens forhold til andre religioner. I metodisk henseende må systematisk teologi opfattes som en tolkningsvidenskab og må ud fra sit sigte arbejde interdisciplinært i samspil med især humaniora og samfundsvidenskaber. Det fremgår f.eks. af forskningsområder som forholdet mellem teologi og kunst, kulturelle dissonanser, den teologiske formidlingsproblematik i forskellige sprogteoriens belysning og etnologiske lokalundersøgelser af forholdet mellem folk og kirke.

I de enkelte discipliner arbejdes med følgende emner:

1. Dogmatik med konfessionskundskab og økumenisk teologi

1.1 Udarbejdelse af en indføring i dogmatik samt en kommenteret trebindsudgave på tysk af udvalgte skrifter af N. F. S. Grundtvig (Theodor Jørgensen).

1.2 Studier i forsoningslæren (Svend Bjerg).

1.3 Teologiens videnskabelige status med særligt henblik på videnskabetik og i forhold til diskursteorier (Jens Glebe-Møller).

1.4 Økumeniske metodespørgsmål samt udarbejdelse af en lærebog i symbolik (Peder Nørgaard-Højten).

1.5 Bernard Lonergan og evangelisk fundamentalteologi (Kirsten Busch-Nielsen).

2. Religionsfilosofi

2.1 Fortsatte religionsfilosofiske undersøgelser over subjektivitetsbegrebet, især med henblik på Søren Kierkegaard (Arne Grøn).

2.2 Metafysik og kristologi hos K. E. Løgstrup samt udarbejdelse af en lærebog i religionsfilosofi (Bent Hahn).

2.3 Udgivelse af et efterladt manuskript af Gregor Malantschuck om Kierkegaards begrebsbestemmelser (Paul Müller).

2.4 Søren Kierkegaard og det æstetiske – en biogra-

fisk læsning af forfatterskabets hovedværker (Joakim Garff).

2.5 Forholdet mellem poesi og religion i Fr. Schlegels ungdomsskrifter (Sanne Grunnet).

2.6 Den teologiske formidlingsproblematik i lyset af Ricoeurs sprogfilosofi (Carsten Pallesen).

3. Etik

3.1 Fortsat undersøgelse af etiske grundbegreber og de logiske relationer mellem dem samt studier over rettheder (Urban Forell).

4. Praktisk teologi

4.1 En grundbog i praktisk teologi er under udarbejdelse (Eberhard Harbsmeier, Hans Raun Iversen). Forholdet mellem ritual og kerygma i de kirkelige handlinger (Eberhard Harbsmeier).

4.2 Det kirkesociologiske projekt fortsættes, baseret på feltarbejde i udvalgte sogne, og forventes afsluttet i 1990. Evt. efterfølgende faser er under planlægning (Hans Raun Iversen, Inger-Marie Børgesen).

4.3 Kulturelle dissonanser, en kvalitativ analyse af forholdet mellem indvandrere og danskerne; endvidere en sociologisk undersøgelse af danskernes holdning til teatret og teaterfolkets holdning til publikum (Jacques Blum).

Anden virksomhed:

Bent Hahn er medlem af bestyrelsen for Studentergården, Hans Raun Iversen er medredaktør af Det teologiske Fakultets nyhedsbrev, Theodor Jørgensen er medlem af styrelsesgruppen for Centret for Grundtvig-studier, Århus Universitet, samt medlem af styrelsesgruppen for Selskab for Kirkeret, Peder Nørgaard-Højen er medlem af Kirkernes Verdensråds Kommission on Faith and Order.

22.-26. august afholdtes Kierkegaard Computer Workshop under ledelse af Alastair McKinnon, McGill, Canada. Der var deltagelse fra 7 lande.

Med henblik på fortsættelse af det kirkesociologiske projekt afholdtes 26.-27. oktober en forskerkonference om kirkesociologiske studier i København. Hans Raun Iversen var medarrangør af konferencen og blandt oplæggene var et foredrag v. Inger Marie Børgesen om hjemstavnsfølelse og folkekirketilknytning på Amager. Der var ca. 50 deltagere.

Instituttet har arrangeret en studiedag over emnet: En trosbekendelse – adskilte kirker, hvor Prof. Dr. Geoffrey Wainwright, Duke University, Durham/USA og den katolske biskop i Danmark dr. Hans L. Martensen forelæste.

Udgivervirksomhed:

Følgende medarbejdere indgår i følgende redaktioner: Fønix (Joakim Garff), International Kierkegaard Newsletter (Julia Watkin), Kerygma und Dogma, Göttingen (Theodor Jørgensen), Kierkegaardiana (Eberhard Harbsmeier, Joakim Garff), Kritisk Forum for praktisk teologi (Hans Raun Iversen, Eberhard Harbsmeier), Lutherische Monatshefte, Hannover (Lutherisches Verlagshaus) (Peder Nørgaard-Højen), Editorial Board for New Athenaeum/Neues Athenaeum, USA (Theodor Jørgensen), Nordisk missionstidsskrift (Hans Raun Iversen), Studia Theologica (Arne Grøn, Jens Glebe-Møller), Søren Kierkegaard Selskabets redaktionskomite (Paul Müller, Julia Watkin), Økumeniske studier (Peder Nørgaard-Højen).

Gæster og rejser:

Søren Kierkegaard Biblioteket har været besøgt af: W. McDonald (Australien), Horst Beintker (DDR), M. Veltman (Holland), P. Iadeluca (Italien), T. Ozaki (Japan), H. Yurugi (Japan), Y. Zhou (Kina), S. Emmanuel (USA), B. Kirmmse (USA), J. Poling (USA), D. Sonnenberger (Vesttyskland), T. Hagemann (Vesttyskland), H. Schmid (Vesttyskland).

Følgende gæster har forelæst ved instituttet: Canon, Rev. Dr. E. I. Bailey, Bristol, England, Professor Dr. Harding Meyer fra Det lutherske Verdensforbunds økumeniske Forskningsinstitut, Strassbourg, og departementschef for Kirkeministeriet dr. jur. Preben Espersen.

Instituttets medarbejdere har foretaget følgende rejser: Arne Grøn og Peder Nørgaard-Højen holdt foredrag ved Nordisk systematikerkonference i Lärkulla (Karis), Finland; Svend Bjerg gæsteforelæste på 8. Human Science conference; Jacques Blum har været på studierejse i Sverige og Belgien samt forelæst på Lunds Universitet og i Bruxelles (EF); Urban Forell deltog i konference i Deutsch-skandinavisches Gesellschaft für Religionsphilosophie, Båstad, Sverige; Jens Glebe-Møller har været på forskningsophold i Frankfurt am Main samt deltaget i den 28. baltiske teologikonference, Lärkulla, Finland; Eberhard Harbsmeier har gæsteforelæst i Rostock, DDR; Hans Raun Iversen har været på studierejse til Oslo og gæsteforelæst i forbindelse med Oslos teologiske fakultets årlige efteruddannelseskursus; Theodor Jørgensen har været på studierejse i Taiwan, deltaget i missionskonferencen Lausanne II i Manila, Filippinerne samt 9. nordiske Systematikerkonference, Helsinki, Finland; Peder Nørgaard-Højen har været på studierejser i Island, Norge, Sverige, Finland, Italien, Tyskland og Ungarn; Julia Watkin har holdt foredrag på Uppsala Universitet samt i St. Katarinas Stiftelse & Adolph Frederiks Församling, Stockholm, Sverige.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 14.

Professorer: Urban Forell, Jens Glebe-Møller, Theodor Jørgensen.

Lektorer: Svend Bjerg, Jacques Blum, Bent Hahn, Eberhard Harbsmeier, Hans Raun Iversen, Paul Müller, Peder Nørgaard-Høj.

Adjunkt: Arne Grøn.

Kandidatstipendiater: Joakim Garff, Sanne E. Grunnet, Carsten Pallesen.

Forskningsrådsstipendiat: Inger-Marie Børgesen.

Introduktionsstipendiat: Kirsten Busch Nielsen.

Undervisningsassistent: Otto Hansen.

Videnskabelige medarbejdere: Steen Skovgaard Andersen, Lissi Rasmussen, Jens Staubrand.

TAP: Antal årsværk: 2.

(Kontor)assistenter: Hanne Raae Andersen, Inge Grastrup-Hansen, Rita Ilsted Smitt.

Assisterende leder af Afdelingen for Søren Kierkegaardforskning: Julia Watkin.

Publikationer:

Bjerg, S.: K. E. Løgstrups Etik. Præsteforeningens Blad 32, s. 11, København 1989.

—: Dødsriterier i etisk belysning. Se døden i øjnene, Vagn Steen m.fl., s. 16, København 1989.

—: Karen Blixens Teologi. København 1989, 112 s.

—: Narrativ læsning. Religion 2, s. 5, Sønderborg 1989.

Forell, O.U.: Kärlekens motivstrukturer. En etisk och begreppsanalytisk studie. Lund, Sverige 1989, 229 s.

Glebe-Møller, J.: Teologi i en eftertid. Fønix 2, s. 15, Københavns Universitet 1989.

—: Den Teologiske Ellipse. København 1989, 168 s.

—: Jesus and Theology. Critique of a Tradition. Minneapolis, USA 1989, 196 s.

Grøn, A.: Existence and Dialectic. Kierkegaard – Poet of Existence. Kierkegaard Conferences I, Birgit Bertung (ed.), s. 49-58, København 1989.

—: Frihed i religionsfilosofisk perspektiv. Frihed – idé

og virkelighed, Arne Grøn, H. C. Wind (red.), s. 9-30, København 1989.

—: Splittelse og forsoning. Filosofisk romantik og tysk idealisme. Kaos og Kosmos. Studier i europæisk Romantik, Hans Boll-Johansen, Flemming Lundgreen-Nielsen (red.), s. 51-74, Københavns Universitet 1989.

—: Subjektivitetens tænker. Kierkegaard-spejlinger. En antologi. Søren Kierkegaard Selskabets Populære Skrifter 19, Birgit Bertung et al. (red.), s. 24-29, København 1989.

Iversen, H.R.: London. Folk og kirke i en storby. Del med andre – til inspiration og debat i kirken 2, s. 23-62, København 1989.

—: Missionær-, dikaon- og sekretærindvielser i Danmark. Under bøn og håndspålggelse. Indvielse af missionærer, diakoner og præster, Hans Raun Iversen, Verner Tranholm-Mikkelsen (red.), s. 65-117, København 1989.

—: Palau og Ansgar. Mission. Nordisk Missionstidskrift 1, s. 8-12, København 1989.

—: Praktisk teologi i praksis efter 89-ordningen. Kritisk forum for praktisk teologi 38, s. 73-78, København 1989.

—: Folk, kirke og religion i Danmark. Del med andre – til inspiration og debat i kirken 4, s. 29-56, København 1989.

Jørgensen, T.: 23. Sonntag nach Trinitatis. Matthäus 5, 33-37. Evangelische Predigt-Meditationen 1988/89 Bd II, Heinz Blauert, Karl-Heinz Bernhardt, Johannes Hempel, s. 5, Berlin (DDR) 1989.

Watkin, J.: Synet på Døden som Livssyn. Kierkegaard-spejlinger. En antologi. Søren Kierkegaard Selskabets Populære Skrifter 19, Birgit Bertung et al. (red.), s. 88-99, København 1989.

—: Pilgrim on Life's Way – Kierkegaard in the Light of Bunyan's Pilgrim's Progress. Kierkegaard – Poet of Existence. Kierkegaard Conferences I, Birgit Bertung (ed.), s. 132-45, København 1989.

Peder Nørgaard-Høj